

Mikrodzīvotņu novērtējums dažāda vecuma Eiropas dižskābarža (*Fagus sylvatica*) audzēs Šķēdē

Assessment of microhabitats in different aged European beech (*Fagus sylvatica*) stands in Šķēde

Loreta Rudene, Diāna Jansone, Ilze Matisone, Āris Jansons
Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
aris.jansons@silava.lv

Ievads

Ar kokiem saistītās mikrodzīvotnes ir neliela izmēra biotopi, norobežotas struktūras, kas atrodas uz augošiem vai nokaltušiem kokiem un nodrošina īpašus apstākļus sugām, kur tās var dzīvot, baroties, attīstīties un vairoties. Ar kokiem saistītās mikrodzīvotnes ir nozīmīgs bioloģiskās daudzveidības indikators mežaudzēs, un to daudzums un veidi sniedz ieskatu bioloģisko vērtību nodrošināšanā. Klimata pārmaiņas rada aizvien labvēlīgākus apstākļus Eiropas dižskābaržu (*Fagus sylvatica*) audzēšanai Latvijā, tādēļ būtiski novērtēt lēmuma plašāk izmantot šo koku sugu potenciālo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.

Materiāls un metodika

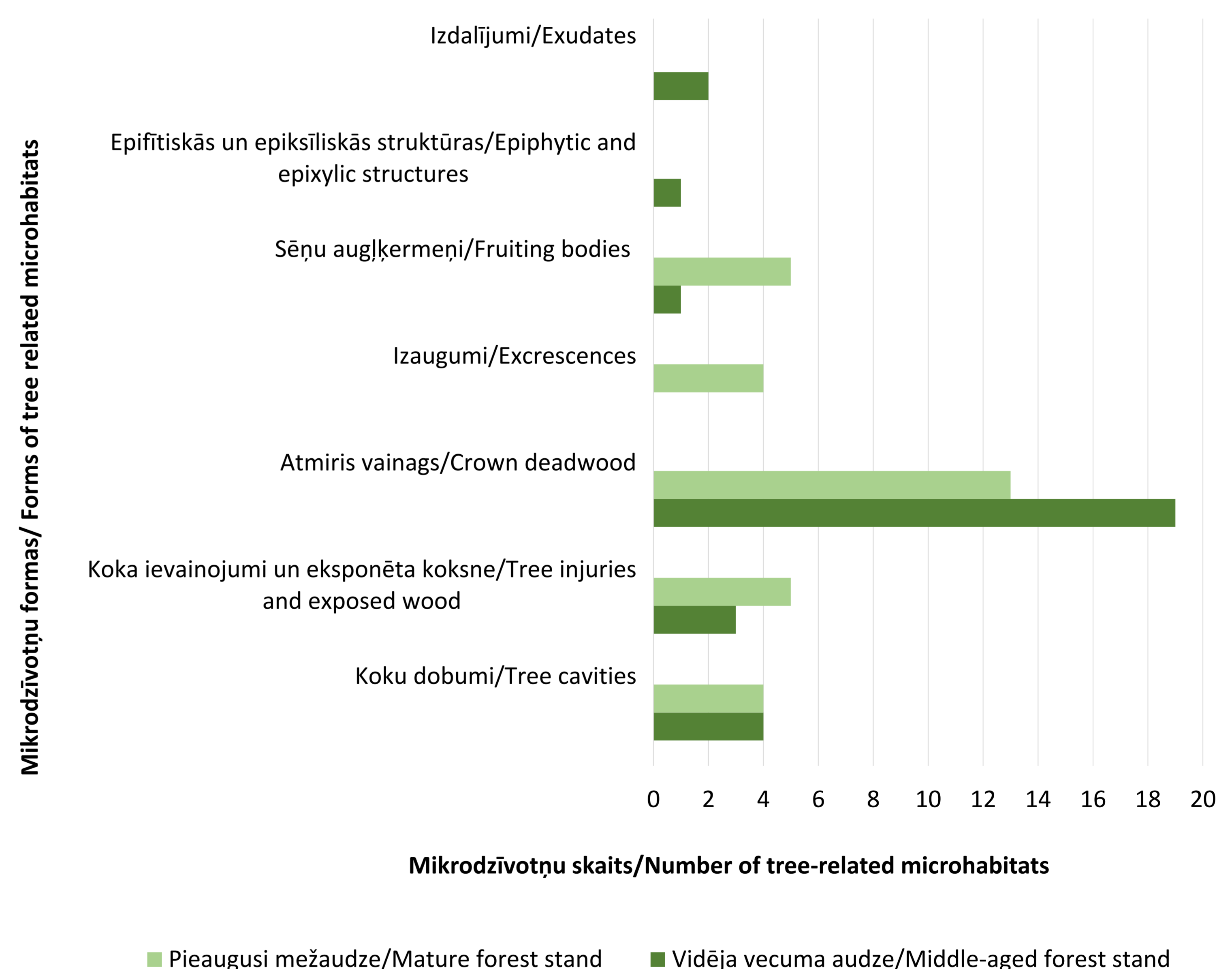
Mežaudžu novērtējums veikts piecās Eiropas dižskābaržu audzēs Šķēdē. Trīs no audzēm pārstāvēja pieaugušas audzes (vidējais audzes vecums 129 gadi) un divas pārstāvēja vidēja vecuma audzes (vidējais audzes vecums 54 gadi) (1. attēls). Katrā no audzēm izvietoti divi apļveida parauglaukumi ar rādiusu 12.62m. Katrā no parauglaukumiem veikta visu koku (caurmērs >6cm krūšu augstumā) dimensiju uzmērīšana - augstums, caurmērs. Tāpat noteikts, kurai kategorijai katrs no kokiem pieder: dzīvs, sausoknis, stubenis, kritāls. Katram no kokiem veikta mikrodzīvotņu novērtēšana pēc Larrieu et al., 2018 (2. attēls).

1. attēls. A – apsekotā vidējā vecuma audze, B – apsekotā pieaugušā audze.
Figure 1. A – surveyed middle-aged forest stand, B – surveyed mature forest stand.

Rezultāti

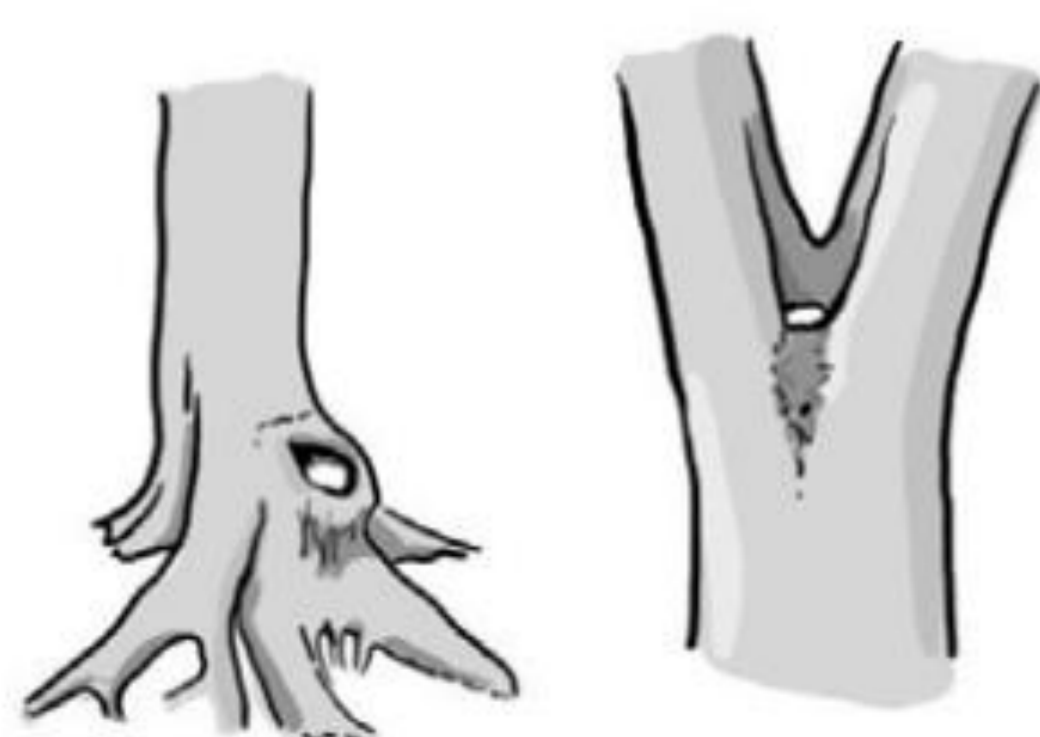
Pētījuma laikā kopumā novērtēti 423 koki, no kuriem 225 vidēja vecuma audzēs un 198 pieaugušajās audzēs. Vidēja vecuma audzēs vidējais koku augstums bija 32m, bet caurmērs 19.6 cm. Savukārt pieaugušajās audzēs vidējais koku augstums bija 37m, bet caurmērs 31.6 cm. Lielāka atmirušās koksnes veidošanās novērota vidēja vecuma audzē (17 koki), kas galvenokārt saistīta ar egles sausokņu veidošanos audzes otrajā stāvā (10 koki). Pieaugušajā audzē konstatēti pieci koki ar atmirušo koksni, no tiem trīs bērzi, kas vēja rezultātā nolūzuši un izveidojuši stubeņus. Pētījuma laikā parauglaukumos konstatētas šādas koku sugas: Eiropas dižskābardis *Fagus sylvatica* (350), Parastā apse *Populus tremula* (1), āra bērzs *Betula pendula* (21), parastā egle *Picea abies* (37), parastā kļava *Acer platanoides* (2), parastā liepa *Tilia cordata* (1), parastais osis *Fraxinus excelsior* (5), parastais ozols *Quercus robur* (3), parastā priede *Pinus sylvestris* (2), pīlādzis *Sorbus aucuparia* (1). Vidēja vecuma audzēs maksimālais konstatēto mikrodzīvotņu skaits uz koku nepārsniedza vienu, savukārt pieaugušajās audzēs maksimālais konstatēto mikrodzīvotņu uz koku bija trīs. Vidēja vecuma audzēs mikrodzīvotnes konstatētas 28 kokiem, no kuriem 25 bija dižskābarži. Pieaugušajās audzēs mikrodzīvotnes konstatētas 26 kokiem, no kuriem 16 bija dižskābarži, bet astoņi bija bērzi. Visbiežāk konstatētās mikrodzīvotnes pieder atmirušā vainaga grupai. Šī mikrodzīvotņu grupa visbiežāk novērota tieši vidēja vecuma audzēs. Koku dobumu grupa abos audžu veidos konstatēta vienlīdz bieži. Koku ievainojumu un eksponēta koksne grupas biežāk novērotas pieaugušajām audzēm. Mikrodzīvotņu grupas izdalījumi un epiksīlās struktūras konstatētas tikai vidēja vecuma audzēs, savukārt izaugumu grupa konstatēta tikai pieaugušajās audzēs (3. attēls).

3. attēls. Dažādu mikrodzīvotņu formu sastopamība vidēja vecuma un pieaugušās mežaudzēs.
Figure 3. Occurrence of different forms of microhabitats in middle-aged and mature forest stands.

Concavities

Dendrotelm
ø >15cm

2. attēls. Mikrodzīvotnes piemērs – dendrotelms. Ietilpst koku dobumu grupā.
Figure 2. An example of a microhabitat – dendrotelm. Belongs to the concavities group.

Secinājumi / Conclusions

Kopumā Eiropas dižskābardis galvenokārt nodrošina mikrodzīvotnes, kas saistītas ar mehāniskiem koksnes bojājumiem, vainaga atmiršanu un dobumu veidošanu./In general, European beech mainly provides microhabitats associated with mechanical wood damage, crown deadwood and cavity formation.

Finansējums / Funding

Pētījums veikts LVM finansētā projektā "Pētījumi meža koku sugu sēklkopības atbalstam". /This research was funded by project "Pētījumi meža koku sugu sēklkopības atbalstam".